

Slovenski dom

Štev. 128

V Ljubljani, v ponedeljek, 7. junija 1943-XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 1107

Hude nasprotne letalske izgube

Sestreljenih je bilo 11 letal

Italijansko uradno vojno poročilo pravi: Sovražne enote so obstreljevale otok Pantellerio, ki ga je ponovno in močno bombardiralo tudi sovražno letalstvo.

Sovražni letalski napadi na La Spezia in na kraje province Cagliari so zahtevali nekaj žrtev in povzročili omejeno škodo.

V teku dneva je bilo sestreljenih 10 sovražnih letal, in sicer tri po lovih in eno po protiletalskem ognju na Sardiniji, eno po lovih in tri po topništvu na Pantelleriji, eno po lovih in eno po topništvu v Speziji.

V napadu proti našim otokom na Egejskem morju se je zrušilo eno letalo, zadeto in poškodovano po ognju obrambe.

Na ruskem bojišču zatišje

Sovjetski napadi severozahodno od Krimskaje zavrženi - Uspešen letalski napad na mesto Gorki ob srednji Volgi

Hitlerjev glavni stan, 7. junija. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Na vzhodnem bojišču je potekel dan z izjemo živahnih bojov na kubanskem mostišču miro.

Na področju severozahodno od Krimskaje

Spominska slovesnost na čast civilnim junakom iz Rima

Rim, 7. junija. s. Rim je včeraj proslavljala spomin svojih najbolj junških sinov s tem, da je guverner mesta knez Borghese razdelil svetinje za civilno junastvo tistim, ki so si pridobili javnih zaslug, ter tudi nagrade ustanove »Luca Seriz za junška dejanja, ki so jih storili rimski meščani. Pri prireditvi, ki je bila v dvorani Julija Cezarja na Kapitolu, so bili navzoči: zvezni tajnik, rimska podguvernerja, predsednik pokrajine, zastopstvo oboroženih sil, prostovoljne milice, GUF-a, GIL-a, krajevnih skupin in šol z zastavami in praporki ter številno občinstvo. Po pozdravu Kralju in Cesarju ter Duceju, ki ga je ukazal zvezni tajnik, je imel guverner govor, v katerem je zatrdil, da je civilno junastvo enako vredno vojnemu junastvu, ako se pri njem žrtvuje tudi življenje. Guverner je nato posebej poveljeval junško žrtev mehanika Antonia Ticonija in žrtev, ki je krona vsega plemenitega življenja, prefekta Vezia Orazia, fašista in ekvadrata od prve ure, ki je do skrajnosti izpričal svojo neodolljivo vero. Padel je v imenu Rima in bo zato za večne čase časčen.

Ogromno povečanje nemške izdelave

Minister za strelivo in minister za propagando govorita o uspehu nemške totalne mobilizacije

Berlin, 7. junija. V berlinski Sportni palači je bilo v soboto popoldne mnogo zborovanje, ki se ga je udeležilo na tisoče delavcev iz oboroževalne industrije ter članov narodno socialistične stranke. Govorila sta minister za oboroževanje in strelivo Speer ter propagandni minister dr. Goebbels. Minister Speer je med drugim izjavil: Hitler ga je pooblastil, naj sporoči nemškemu narodu odlične uspehe vojne industrije v tem letu, zlasti kar se tiče izdelave orožja. V nasprotju z upanjem sovražnikov Nemčije je vojna izdelava letos v maju dosegla rekordne številke. Ta uspeh je treba pripisati novi organizaciji vojne industrije, ki zdaj neomejeno izmenjava skušnje in tehnično sebi. Stideset veleindustrijalcev z diktatorsko oblastjo vodi najvažnejše panoge nemške oboroževalne industrije.

Drugi razlog za velikanski uspeh je delo nemškega delavca celo v krajih, ki so bili prizadeti po letalskih napadih. Tretji razlog je povečano pridobivanje železa in premoga v zasedenih krajih; povečano pridobivanje bakra, aluminija, magnezija, kroma in mangana, ki v četrtem letu vojne zadostuje za nemške potrebe, ter vedno večje pridobivanje električne sile, katere mu porušene dve jezovi po nasprotnikovem letalskem napadu ni bistveno škodovalo. V enem letu je tudi izdelovanje železniških strojev naraslo za več kakor 300%.

Maja 1943. je bilo v oboroževalni industriji izdelano 6,3 krat toliko orožja kakor maja 1941. Ta uspeh so dosegli s tem, da so uporabili 50% delavcev, 132% surovega jekla, 2% aluminija več kakor lani in pa 57% manj bakra. Četudi je izdelava orožja večja, vendar čete zaradi daljav do front ne smejo streliva razmetavati. Izdelava orožja z več kakor 3,7 cm kalibrom se je v primeri z lanskim majem povečala za 400%, izdelava lahkih poljskih topov tudi za 400%, težkih protiletalskih za 315%, težkih protitankovskih topov za 200%, navadnih pa za 600%. Skupno število vseh vrst izdelanih tankov je bilo letos štirikrat večje kakor lani, največji uspeh je bil dosežen pri »Tigrih«, katerih so maja izdelali 200% več kakor februarja. Maja letos je bilo izdelanih za 125% več tankov kakor povprečno na mesec leta 1941. Tudi izdelava letal je letos v maju večkrat pressegla povprečno mesečno izdelavo iz lanskega leta.

Ti uspehi so bili doseženi zaradi totalne mobilizacije vseh delovnih sil. Hitler se za to zahvaljuje delavcem in vsemu narodu. Nemški izumitelji so na delu, da bodo dajali nemški vojski vedno boljše orožje. Oboroževalna industrija je razdeljena po

Rim, 7. junija. s. — Pod pokroviteljstvom ministrstva za ljudsko omiko je bilo ustanovljeno »Društvo za preučevanje in organizacijo novega reda«. Nameni tega društva so: Pretehtati in rešiti vsa vprašanja, ki se nanašajo na življenjske nujnosti in na razmah italijanskega naroda v okviru nove evropske politike dela; zbrati, razložiti, izdelati in med seboj primerjati vse študijske gradivo, ki se nanaša na pravo politično, gospodarsko in družabno preureditve nove Evrope; poiskati podatke vseh načrtov in predlogov za novo ureditev sveta, in sicer iz vseh dežel, ki so zapletene v sedanjost vojno; objaviti razprave o vseh najvažnejših vprašanjih, ki so v zvezi s takšno ureditvijo; širiti te misli s predavanji, poročili,

raznimi objavami, stiki in potrebnimi sporazumi za sodelovanje, s podobnimi organizacijami v tujini ter s tujimi strokovnjaki, zlasti iz držav trojne zveze, ki se zanimajo za takšna vprašanja, ter slednjič prilagajevati proučevanja in pobude vseh onih političnih, kulturnih, sindikalnih in korporativnih ustanov, ki se zanimajo za vprašanja novega reda.

Društvo za preučevanje in organizacijo novega reda bo razpošiljalo knjige in publikacije, določalo nagrade in organiziralo narodne in mednarodne sestanke. Imelo bo tudi urad za pripravo in pouk, namenjen tistim mladim ljudem, ki so posebno sposobni za reševanje vprašanj novega reda. Tam jih bodo usposabljali za reševanje političnih in gospodarskih nalog, ki se bodo pojavile v Italiji po vojni. Društvo bo svoje delo opravljalo preko raznih odborov, v katerih bodo učenjaki in politični ljudje, ki so na glasu in ki so zlasti spretni v reševanju raznih zgodovinskih, političnih, geopolitičnih, pravnih, gospodarskih in socialnih vprašanj. Med drugim bo tudi odbor za temeljna zgodovinsko-politična vprašanja, dalje odbor za geopolitična vprašanja, za socialna in delavska vprašanja, odbor za gospodarska in finančna vprašanja ter poseben odbor za reševanje pravnih vprašanj. Potem bo imelo posebno mednarodno komisijo, v kateri bodo zastopniki ustanov, zavodov in organizacij, ki se v državah trojne zveze ali tistih, ki pripadajo k njim, bavijo z vprašanji novega evropskega reda. V odborih bodo sodelovali zastopniki fašistovske stranke, korporacij in v poštev prihajajočih ministrstev.

Društvo za preučevanje in organiziranje novega reda naj bi dobilo poseben pomen, zakaj med tečajmi in usmerjenostjo raznih narodov, ki naj bi vzevali po vojni, bo pomoč nauka, ki smo ga prejeli, lahko samo prispevek odločni sili. Ta nauk, ki ga je oznanil svet Duce, se bo moral uveljaviti v skladnem sestavu socialne pravičnosti ter pravičnosti med svobodnimi ljudstvi vseh narodov, v sodelovanju z odbile nemške in romunske čete več sovjetskih napadov.

V pretekli noči so močni oddelki težkih nemških bojnih letal vnovič napadli oboroževalno industrijo mesta Gorki ob srednji Volgi. Nastali so veliki požari v industrijskih napravah in skladiščih goriva. Dve letali se nista vrnila.

Po guvernerjevih besedah so bile prebrane utemeljitve odlikovanj. Zlata svetinja je bila podeljena prefektu Veziju Oraziju s tole utemeljitvijo: »26. maja 1942 v Ervenicu (Zara). Kot prefekt najčistejše fašistične zavesti je ob sporočilu, da so se v novih mejah začeli oglašati primeri upornišva, skoraj vsak dan odhajal v najnevarnejše kraje, da bi tam vzporedil in ojačil nastopanje policijskih organov v tesnem sodelovanju z državnimi oboroženimi silami. Ko je že prestal ogenj v spopadu, med katerim je bil ubit en upornik, trije pa ujeti, je pri povratku v Zader padel v zasedo. S pešico junakov in z nezlomljivim pogumom je prestopil oster spopad, med katerim je bil večkrat ranjen in je padel. Tako je junško zaključil svoje življenje, ki je bilo posvečeno le veličini domovine.«

Diploma zlato svetinje Carnegieve ustanove za junška dejanja je bila podeljena 15letnemu Cataldu Mastorilliju v spomin. Za zaključek prireditve je zvezni tajnik zapovedal pozdrav Kralju in Cesarju in Duceju, katerima je občinstvo priredilo navdušene pozdrave.

Za Speerom je govoril propagandni minister dr. Goebbels, ki je najprej pohvalil Speera in pa delo milijonov nemških delavcev. Obratun o izdelavi orožja je jasen uspeh totalne mobilizacije vseh delovnih sil za zmago. Na oklic za totalno mobilizacijo se je v pomožno službo prijavilo okoli 3,5 milijona ljudi, zaradi česar je več stotisoč mož lahko šlo v vojsko.

Živčna vojna nemškega naroda ne bo zdelala, ker pomni skušnje iz leta 1918. Odločen je boriti se do konca in v tem so si edini voditelji in narod ter zunanja in notranja fronta. Kdor bi skušal škoditi varnosti nemškega naroda, bo to plačal z življenjem. Ljudstvo v četrtem letu vojne občuti hude čase bolj kakor prej, a vse žrtve morajo prenašati doma in na bojiščih. Hude žrtve mora trpeti zlasti prebivalstvo, prizadeto po letalskih napadih, ki s tem dokazuje, da nemški narod ne bo popustil, dokler ne bo nasprotnik zlomljen. Zato Nemci ne govorijo o miru, temveč se bore za doseg miru. Vse omejitve, ki so bile uvedene zlasti glede prehrane, niso nič v primeri z žrtvami, ki jih prenaša prebivalstvo na bombardiranem ozemlju. Na angleško in ameriško strahovanje je samo en učinkovit odgovor: teror. Vse nemški narod preveča ena sama misel: držati Nemci, stiskajoč zobe, čakajo svoje ure. Častna naloga vsega naroda po vojni bo, da se obnove mesta, ki jih je porušil nasprotnik.

Proti angleški letalski vojni se Nemci bore s podmorniško vojno, ki nje posledice niso tako vidne in boleče kakor posledice letalske vojne, a so prav tako hude. Nemci so do maja letos potopili 26.500.000 ton brodov. V prejšnji vojni so potopili samo 12 milijonov ton, pa je Anglija že tedaj bila na robu poloma. Naj nasprotnik izdela še toliko ladij, teh izgub ne bo nadomestil. Bistveno za vojno na morju je menjačnica se sreča, toda nasprotnik naj bo pripravljen na odločilne izgube. Njegove življenjske sile bodo spet presekanke in možnosti za uspeh spet odstranjene.

Nemški narod je lahko prepričan, da njegov napor v totalni vojni ne bo zastoj. Na vzhodno bojišče prihajajo nove čete in novo orožje. Glede vdora v Evropo so nemške čete pripravljene. Nasprotniki sami govorijo o ogromnih težkočah takega nastopa.

Sovražniki, ki ogražajo Evropo, so zgolj tolpa judovskih sleparjev. Razpust kominterne je samo

Italijanske priprave za organizacijo novega reda v Evropi in na svetu

Ustanovitev »Društva za preučevanje in organizacijo novega reda« v Rimu

raznimi objavami, stiki in potrebnimi sporazumi za sodelovanje, s podobnimi organizacijami v tujini ter s tujimi strokovnjaki, zlasti iz držav trojne zveze, ki se zanimajo za takšna vprašanja, ter slednjič prilagajevati proučevanja in pobude vseh onih političnih, kulturnih, sindikalnih in korporativnih ustanov, ki se zanimajo za vprašanja novega reda.

Društvo za preučevanje in organizacijo novega reda bo razpošiljalo knjige in publikacije, določalo nagrade in organiziralo narodne in mednarodne sestanke. Imelo bo tudi urad za pripravo in pouk, namenjen tistim mladim ljudem, ki so posebno sposobni za reševanje vprašanj novega reda. Tam jih bodo usposabljali za reševanje političnih in gospodarskih nalog, ki se bodo pojavile v Italiji po vojni. Društvo bo svoje delo opravljalo preko raznih odborov, v katerih bodo učenjaki in politični ljudje, ki so na glasu in ki so zlasti spretni v reševanju raznih zgodovinskih, političnih, geopolitičnih, pravnih, gospodarskih in socialnih vprašanj. Med drugim bo tudi odbor za temeljna zgodovinsko-politična vprašanja, dalje odbor za geopolitična vprašanja, za socialna in delavska vprašanja, odbor za gospodarska in finančna vprašanja ter poseben odbor za reševanje pravnih vprašanj. Potem bo imelo posebno mednarodno komisijo, v kateri bodo zastopniki ustanov, zavodov in organizacij, ki se v državah trojne zveze ali tistih, ki pripadajo k njim, bavijo z vprašanji novega evropskega reda. V odborih bodo sodelovali zastopniki fašistovske stranke, korporacij in v poštev prihajajočih ministrstev.

Društvo za preučevanje in organiziranje novega reda naj bi dobilo poseben pomen, zakaj med tečajmi in usmerjenostjo raznih narodov, ki naj bi vzevali po vojni, bo pomoč nauka, ki smo ga prejeli, lahko samo prispevek odločni sili. Ta nauk, ki ga je oznanil svet Duce, se bo moral uveljaviti v skladnem sestavu socialne pravičnosti ter pravičnosti med svobodnimi ljudstvi vseh narodov, v sodelovanju

nju med narodi na vseh področjih, da se vzpostavi tudi na trdnih moralnih in duhovnih temeljih prava evropska skupnost. Ustanovitev te pomembne organizacije je zdaj, ko je vojna v največjem razvoju, tudi s tega stališča izredne važnosti. Kaže namreč, kako v Mussolinijevi Italiji nastope z orožjem spremlja veliko obnovitveno delo za uvedbo novega reda na svetu. Rimu je namenjeno, da spregovori veliko besedo omike in splošne pravičnosti.

Na predsedniško mesto v »Društvo za preučevanje in organiziranje novega reda«, je Duce poklical nar. sv. Eugenia Coselschija, ki je v fašistovski stranko vpisan že od 12. septembra 1919. Je to skvadrist, pisatelj, časnikar, dvakratni vojni prostovoljec, poveljnik italijanskih prostovoljcev, odlikovan s štirimi kolajnami za vojaške vrline, ravnatelj »Antiboljševizma«, revije »Idea di Roma« in glasila italijanskih prostovoljcev »La volontà d'Italia«. Za podpredsednika sta bila imenovana Eksce. Giotto Dainelli, akademik Italije, ter nar. sv. Nino Guglielmi, ravnatelj revije »Fascismo«.

Vladar na seji Italijanske Akademije

Rim, 7. junija. s. Včeraj je Kr. italijanska akademija v navzočnosti Vel. Kralja in Cesarja imela na Kapitolu, v dvorani Julija Cezarja splošno sejo za podelitev kraljevih nagrad v letu 1943-XXI. Vladarja so sprejeli tajnik stranke Scorza, predsednik akademije Federzoni ter rimski guverner Borghese. V dvorani ga je sprejela topla in navdušena manifestacija. Ob strani vladarja so zasedli mesta: minister za narodno vzgojo Viggi, podtajnik v predsedstvu vlade Rossi ter zastopnika senata in fašistovske ter korporacijske zbornice senator Salvi in nar. sv. Paulucci.

Evropska celina je varna pred sovražnim vdorom

Evropa ima tolikšno obrambno silo, da se ji ni bati, pravi nemški list

München, 7. junija. s. Nemški list »Abendzeitung« ponovno razpravlja o nadah, ki nasprotnika nagibajo k strahovalnim letalskim napadom in k »živčni vojni«, s katero nastopa proti Evropi po papirnatih in radijskih ofenzivah, kakor še nikoli doslej. Nasprotnik pa ne vidi, — zatrjuje list — kako se iz središča proti obodu širi neznanjska sila, ki zavaruje evropsko celino pred slehernim sovražnim grožnjo sedaj ali pozneje. Zlasti junško vedenje Italije pred sovražnim besom kaže vsem nasprotnikom, da če se jim je v Afriki posrečilo premagati majhno izpostavljeno obrambno postojanko, stojijo zdaj pred nepremagljivim zidom, tudi če bi se jim posrečilo na kakšni točki prodreti z večjo silo. Obrambni sestav, ki ga je Evropa pripravila vzdolž obal, ni trdna in nepremakljiva gradba ter v ničemer ni podobna strateški ureditvi Maginotjeve črte, kjer so čakali na nasprotnika s puško ob nogi. Obrambna črta, ki sta jo pripravili sili oči, daje njihovim vojakom prilagodljivost, da se lahko zbrizgajo branijo, a da hkrati lahko sprožijo silovite protinapade. Druga

huda pomota nasprotnikov je v tem, ker menijo, da bi obrambna strategija na evropski celini ne mogla voditi k zmagi, ker je pač samo obrambna. Nasprotniku je treba odgovoriti z zgledom Friderika Velikega, ki je sicer vodil obrambno vojno, a je kljub temu zmagal zaradi večje gibljivosti svojih čet v primeri s sovražnikovimi. Zdaj pa imajo večjo gibljivost čete osi ravno zaradi tega, ker so v izredno ugodnih okoliščinah razvrščene po vseh evropskih ozemljih, ki so za vojskovanje odločilne važnosti. Tako bo imel nasprotnik pred seboj silno oboroženo obrambno moč ter bo najprej moral rešiti vprašanje, kako in kje si bo izvojeval mostišče do celine. Zaradi vsega tega, zaključuje omenjeni list, Evropa lahko mirno čaka dogodke bližnje bodočnosti, saj ima v sebi sami moč, da jih bo lahko zmagovito kratila in premagala.

Nova imenovanja v korporacijski federaciji

Rim, 7. junija. s. Korporacijski minister je na predlog predsednika fašistične korporacije trgovcev imenoval fašista Dina Fantozzia za podpredsednika iste konfederacije in za komisarja narodne zveze trgovcev s tekstilnimi in oblačilnimi izdelki, namesto fašista Guglielma Montanija, ki je postal vodja strankine pisarne, oziroma fašista Achilleja Castellija, ki je odstopil.

Na predlog predsednika fašistične korporacije trgovcev je korporacijski minister imenoval fašista Franca Marianija za komisarja narodne zveze agentov in trgovskih zastopnikov namesto fašista Torquata Brunija.

Lavalove misli o Evropi po vojni

Vichy, 7. junija. s. Ministrski predsednik Laval je imel po radu govor, v katerem je znova potrdil svojo politiko do Italije in Nemčije. Naj gre za Italijo ali za Nemčijo, je dejal, moje ravnanje se ne bo nikdar spremenilo: smo in ostanemo sosedje dveh velikih držav. Z njima moramo živeti v miru ter biti v pristranih in zaupnih odnosih. Laval je potem omenil razgovore, ki so jih nedavno imeli v Nemčiji in pri katerih je bil tudi italijanski podtajnik za zunanje zadeve Bastianini. Tu so jasno in odkrito pretehtali vsa vprašanja, ki zadevajo vso Evropo in ki družijo vse evropske narode pred

sleparija judovskega kapitalizma. Judovsko vprašanje je največja nevarnost za svet.

Nemški narod mora poslušati naročilo padlih ter delati in se boriti. Kdor ne veruje v zmago ali posluša sovražnika, je izdajalec in ga je treba odstraniti. Nemški narod ima danes voditelja, ima orožje, srce, zaveznike in vsa Evropa dela za njegovo vojno. Zaradi tega ima danes največje možnosti v zgodovini in bo lahko dosegel najslajnejšo zmago, ki pa ne bo podarjena, temveč si jo bo treba zaslužiti z bojem, žrtvijo in delom. Po hudih žrtvah bo dosežena zmaga, za njo bo prišlo za Nemčijo vstajenje, doba socialnih reform in novega razvoja. Nemški narod se bo boril, kjer bo prilika, in na koncu bo zmaga njegova.

boljševiško nevarnostjo. Dejal je, da Francija ne more ostati nedelavna in nebržna. Francija se bo lahko in se bo morala svobodno pridružiti, namesto da bi vztrajala v svojem vedenju premagane države. Glede trajanja in izida vojne je dejal, da če bi zavezanci zmagali, bi se morali Anglosaksonci prav kmalu pometi s Sovjeti. Izid takega spopada ne bil bil dovolj: boljševizem bi se usidral po vsej Evropi. Tedaj bi Evropa bila zedinjena, toda bila bi sovjetska. Laval se je tudi dotaknil vprašanja, kakšen bo položaj po vojni. Dejal je, da bo treba urediti vso našo celino. Ta ureditev pa bo morala biti taka, da se niti zmagovalci niti premaganci ne bodo hoteli več vdajati skušnjavi, da bi se med seboj vojskovali. V gospodarskem pogledu si bodo narodi morali drug drugemu pomagati, tako da bo vsak lahko zadovoljil svojim potrebam, ne da bi to skušal doseči s tekmovanjem ali zahrbtnostjo, kakor se je to do sedaj tolikokrat dogajalo. Nova Evropa bo trajna, če bodo za vselej iztrebljene vse klice po maščevanju. Evropski mir bo moral biti samo sad ubranega združenja. Na kulturnem in političnem polju bo treba spoštovati osebne značajke vsakega naroda. Noben narod ne bo smel vsiliti drugemu svoje običaje, svojo vero in svojo vlogo. Marveč vse vlade bodo imele skupen značaj: oslanjale se bodo na svoja ljudstva.

Seja sveta Pokrajinske zveze delodajalcev

Ljubljana, 4. junija.

Danes dopoldne se je vršila v sejni dvorani Pokrajinskega sveta korporacij II. redna seja sveta Pokrajinske zveze delodajalcev za Ljubljansko pokrajino. Predsednik Zveze je pozdravil navzočega zveznega podtajnika Enza Sello-nija, nadalje dr. Attilija Apollonija kot zastopnika predsednika Pokrajinskega sveta korporacij komendatorja dr. Edvarda Bisia, strokovnjaka pri Zvezi dr. Silvija Marchesonija, strokovnjaka pri posameznih združenjih, ki so vključena v zvezi itd.

Preden je prečital svoje poročilo o delu, ki ga je opravila Zveza v lanskem in letošnjem

letu, je izrazil zahvalo Zveze Eksc. Visokemu komisarju, ki je vedno pokazal zanimanje za gospodarske potrebe pokrajine. Nadalje je izrazil tudi željo, da bo Eksc. Visoki komisar tudi v bodoče izkazoval svoje zanimanje za gospodarska vprašanja, kar je jamstvo za zagotovljeno gospodarsko bodočnost pokrajine.

Zvezin svet je nato ponovno izvolil prejšnje člane izvršilnega odbora, ki že po svojem svojstvu niso člani tega odbora, in je odobril poročila o proračunih in računskih zaključkih Zveze ter včlanjenih združenj, kakor tudi pri-spevke, ki jih morajo plačati delodajalci, končno pa je tudi potrdil sklepe o sindikalni vklju-čitvi.

Ob obletnici sedanje mestne uprave

Na praznik Vnebohoda je minulo leto dni, odkar sta župan, general Leon Rupnik, in podžupan comm. dr. Salvator Tranchida prevzela županstvo mesta Ljubljane. Te spremembe ljubljanske mestne uprave pa prebivalstvo skoraj ni občutilo, saj je vse delo na magistratu teklo mirno in brez motenj dalje, ker sta tako župan kot podžupan za najboljšo voljo posvečeni vse svoje sile samo blaginji prebivalstva. Na velika javna dela v sedanjih razmerah seveda ni bilo mogoče misliti, pač pa je mestna občina s pomočjo Visokega komisariata nadaljevala najpotrebnejša začeta dela in jih deloma že dokončala, druga bodo pa v kratkem izročena javnosti.

Ker je bil na včerajšnjo obletnico praznik, je župan povabil v petek ob 8.30 v svoj kabinet generalnega sekretarja Franca Jančigaja z vsemi direktorji, načelniki in šefi uradov, podjetij in zavodov kot zastopnike prav vsega mestnega uslužbenstva. Župan, general Leon Rupnik, je hotel izraziti čustva hvalečnosti predstavniku Kraljevine in državnih oblasti na ljubljanskem županstvu, podžupanu comm. dr. Salvatorju Tranchidi, ki ga že vsa Ljubljana pozna za izredno skrbnega moža za vse potrebe prebivalstva ter se vedno prizadeva, da bi pomagal ljubljancem in ljubljani.

V svojem nagovoru je župan poudarjal, da sta s podžupanom lani 5. junija prevzela upravo mesta Ljubljane v tistem duhu, ki daje novi, od Duceja inavgurirani dobi pečat in ki med težkimi boji in žrtvami pripravlja novi svet, kakršnega želi Bog in dostojno človeštvo. Podžupanovemu neutrudnemu prizadevanju, velikemu razumevanju, znanju, globokemu čutu dolžnosti, veliki tenkočutnosti je uspelo premagati vse težave ter iz mestnega poglavarstva ustvariti delovno zajednico, ki si je v resni- nem tovarštvu in nesebičnem delu postavila za edini smoter blaginjo mesta in njegovih prebivalcev. Organizatorične novosti in izboljšanja v korist in napredek občine ter v blaginjo njenih uradnikov, uslužbencev in delavcev, tako je poudarjal župan, so predvsem podžupa-

nova zasluga, za kar mu je v imenu vseh izrekel prisrčno zahvalo. Obenem je pa comm. dr. Tranchido naprosil, naj tudi še nadalje posveti svojo neutrudno delavnost mestni upravi, ter mu kot prav skromen spomin na prvo leto njegove delavnosti na čelu ljubljanske mestne uprave izroči medaljo mesta Ljubljane s primernim posvetilom in mu najiskrenejše čestitka k njegovim uspehom.

Po sprejemu medalje mesta Ljubljane z reliefom mestnega patrona sv. Jurija in primer-

Umetnik in kritika ali stara pesem v izdaji Staneta Kregarja

Končal sem akademijo. Narod glej umetnika! Narod priznaj me redi me! (Stališče marsikaterega mlajšega sloven-skega slikarja ali kiparja, četudi ni še nič trajnega naredil.)

Ljubitelje umetnosti in obiskovalce umet-niških razstav, ki slede tudi kritikam umetnostnih kritikov v časopisju ali v revijah, včerajšnje Kregarjevo vodstvo po razstavi v Jakopičevem paviljonu ni posebno presenetilo. Vsem je namreč znano razmerje med posameznimi člani Kluba neodvisnih in kritiki že iz časopisnega prekanja pred leti, zato je vsaka razlaga nepotrebnost.

Kakor je bilo včerajšnje Kregarjevo preda-vanje zaradi nekaterih slavnih ugotovitev zani-mivo in aktualno, tako moramo na drugi strani približi, da se nam ne zdi niti najmanj umestno, da je akad. slikar Kregar bil pri včerajšnjem vodstvu po razstavi vsakega preveč osebni in je govoril le s svojega stališča oziroma s stališča tako imenovanih »neodvisnih«, ki je v naši javno-sti dovolj znano in tudi »kompromitirano«.

Kregar je očital našim umetnostnim kritikom

zanikarnost in površnost ter osebno primerjal »usodno razsodbo«, kakor je sam dejal, ki jo je napisal kritik dr. Mikuz, ko je delo akad. slikarja Omerse »Hoje« označil kot eno najboljših del, do-čim se za njegov avtoportret, ki po Kregarjevi sodbi daleč presega prvo delo, niti ne omenja. Dalje je očital kritiku sofizem in podobne reči. Lahko iskreno pribijemo: osebna obračuna-vanja ne spadajo v javnost, načelno pa ste si vendar že vsi na jasnem.

Kritik gleda po našem mnenju individualno, zato je krivičen očitek, češ ker je pohvalil umet-nikovo delo, ki mu po njegovi individualni sodbi ugađa, zato storil krivico. Prav tako sploh o kritiki z ozirom na Klub neodvisnih. Če se je kritika izrekla nepopolno o nekaterih delih članov Kluba neodvisnih, ni s tem omalovaževala dela skupine, vsaj je na drugi strani izrekla po pravici visoko priznanje nekaterim drugim.

Prav je rekel akad. slikar Kregar, da ima umetnostni kritik poleg kritike tudi dolžnost, vzbuditi pri občinstvu smisel za umetnostno ustvarjanje, dvigati ga k pravemu pojmovanju umetnine, kakor tudi vzbujati ljubezen do umet-nosti. Kolikor poznamo delo dr. Mikuz, se je tej nalogi obilo oddolžil že s članki v »Obisk«, če ne drugače.

K očitkom o trgovstvu bi dejali samo eno: umetnik ima res isto pravico do življenja kakor umetnostni kritik, dolžnost njegova pa je, da daje ljudstvu dobrih del in ga ne vara. Živeti od umetnosti, se pravi živeti od umetnosti, ne pa od priznavalnice, ki bi jo marsikdo rad zahteval od naroda samo zaradi tega, ker je končal aka-demijo.

Kregarjev očitek, da se do danes še nihče ni dvignil proti kiču in dilantizmu, ni resničen, saj je na primer naš list večkrat izrekel besedo o delih, ki res rastejo kakor gobe po dežju v izlož-benih oknih in so med njimi tudi dela nekaterih umetnikov.

Prav zanimivo je bilo na včerajšnji razstavi na-daljnje Kregarjevo predavanje in vodstvo po raz-stavi, ko je predavatelj tolmačil dela akad. slikarjev in kiparjev Sedeja, Omerze, Putriha, Mušiča, Ka-lina Zdenka in svoja dela. Tolmačil je znotraj merila kritike, ki da s svojimi sodbami zavaja občinstvo k nepravilnemu gledanju naše sodobne likovne umetnosti in ima za kriterij vrednote slike impresionistično gledanje. V tolmačenju dr. Mi-kuzove kritike o njegovi kompoziciji »Dečko z ri-bami«, kjer je kritik zrel sodbo, da so figure nekoliko ohromele, odmaknjene od resničnega sveta iz strahu pred resničnostjo, je Kregar očital kri-tiku, da smatra za umetnost le ono, kar je natu-ralistično pojmovano, sam pa približi: »Vsi pa ve-mo, da so samo dela onih umetnikov največja, kjer se narava pretvori v nov barvni svet.« Tudi kritiko po priznanje Mušiču kot impresionistu niso Kregarju ugažale, zato je dejal: »Take trditve se more poslužiti le oni, ki še ni videl sodobne mo-derne likovne umetnosti drugod po svetu in ki je vse svoje znanje o likovni umetnosti črpal le iz knjig.«

Kregar je svoja izvajanja končal z besedami Ivana Vavpotiča: »Pokojni Ivan Vavpotič je dejal: »Vse priznanje gde narodu, ki je razumel veliko in požrvalno delo svojih umetnikov-pionirjev, kakor so bili pri nas impresionisti in jih nagradil s slavo in čaščenjem. Prihaja pa mladina in za-hteva svoje. Napravite ji prostor na soncu in po-peljite jo v svetle hrame razumevanja!«

Da, toda najprej naj tudi mladina naredi v umetnosti svoje, naj kaj ustvari in pokaže. Sam besedni boj proti kritikom, ki imajo morda ta greh, da so »mladina« pogruntali, še ne bo pri-nesel uspeha. Stališče, na katero se ta mladina po-

Penovitev kantate »Križev pot«

Penovitev Tomčeve kantate Križev pot, ki nam kaže skladateljevo veliko in obsežno glasbeno zna-nje, je privabila v ljubljansko stolnico toliko ljudi, da bi bila kmalu premajhna. Mnogo jih je bilo, ki pri prvi izvedbi niso dobili prostora in so imeli sedaj priliko poslušati to obširno delo našega skladatelja.

Ponovna prireditev je bila zanimiva zaradi dveh novosti: orkester so zamenjale orgle in zvoč-nost v stolnici je neprimerno boljša kakor v unio-nski dvorani. Mimogrede povedano, da kljub šte-vilnim prireditvam v Ljubljani še sedaj nimamo večje primerne dvorane, ki bi bila zadovoljiva gle-de zvočnosti.

Glede orgel lahko trdimo, da so primernejše glasbilo za spremljavo in se bolj prilagajajo resne-mu značaju skladbe in seveda tudi okolju, kjer je prireditev bila. Za orgelsko spremljavo je poskrbel naš znani in priznani umetnik na orglah msgr. Stanko Premrl. Če pomislimo, kakšno ne-izdržno glasbilo so orgle, potem lahko rečemo, da je bila tudi njegova spremljava neizdržna, bogata in vseskozi na višku.

Zbor Glasbene Matice je bil malo ali nič boljši od prve prireditve. Dobra, toda stroga mali zvoč-nost je neizprosna (ženski zbor!). Najboljši so bili bas, ki so gibki in prožni, polni in niso surovi. Tenorji so bili preveč glasni, sicer pa dobri. Gla-sovno pod tenorji in bas so bili ženski glasovi in je bilo občutiti v njih neko meglenost. Glasovni material je dober, toda treba bo še dela. Bistvo dobrega zbora je dolgo pevsko pedagoško prizade-vanje in dirigentova intuicija.

Dobra zvočnost v stolnici se je poznala tudi pri obeh solistih, ki sta svoji vlogi odpele dobro in in je njuno bogato pevsko znanje in skušnje poslušalce popolnoma zadovoljilo.

S štajerskega

Graške gimnazije bodo otroške vrtuarice na Spodnjem štajerskem. Ker primanjkuje otroških vrtuaric za na novo ustanovljene otroške vrtce za časa žetve zlasti na Sp. Štajerskem, so v Gradcu prdasno končali sedmi razred na gimnazijah. Te sedmošolke so imele sedaj večdnevni tečaj, kjer so se naučile vsega dela v otroških vrtcih in se tako izobrazile za otroške vrtuarice. Ker se je mnogo sedmošolk prostovoljno javilo za ta tečaj, bo lahko okrog 100 otroških vrtuaric po-slahanih v različna spodnještajerska okrožja. Pred nedavnim je bilo zborovanje gimnazij in je na tem govorila mladinska voditeljica Teraghi de-kletom o odgovornosti, ki jo v otroških vrtcih prevzamejo. 1. junija je odpotovalo že 70 deklet v otroške vrtce, 15. junija bo odpotovalo nadalj-njih 40. Dekleta bodo pomočnice v žetvenih otro-ških vrtcih čez poletne tri mesece.

Razstava spodnještajerskih umetnikov od 3. do 6. junija ne bo v mariborskem gradu, ampak v mladinski zborovalnici na Tegethof-fovi cesti. Poleg že zadnjih naštetih umetnikov bo razstavil tudi grafik Viktor Balan.

Smrtna kosa. V Mariboru so umrli: 33-letna šoferja žena Marija Springer roj. Gaber; 91-letna poselnicna Antonija Duh; mesarski pomoč-nik Maks Kristan; uradnik drž. žel. Alojzij Unger. V Vitanju je umrla 40-letna Ema Kranjc rojena Sinkovič; v Gradcu ključavničar Jurij Germ iz Slov. Bistrice; v Rogški Slatini 88-letna Barbara Gorican iz Irja in Antonija Lesjak iz Ratajske vasi. V Cretu 81-letna Terezija Reboli; v St. Ju-riju ob j. Z. 74-letni Janez Gorjup; v Skofci pri Slovenji vasi 76-letna Terezija Senekovič.

Hude nesreče. 32 letnemu delavcu v kamno-lomu Fridolinu Gočnikarju iz Sp. Doliča je padla velika skala na desno nogo in mu jo zmečkala. Plot se je podrl nanj in hudo posko-doval Henrika Hochlerja iz Tržišča pri Rogaški Slatini. Ko je prišel od dela v steklarni do-mov se je naslonil na svoj vrtni plot, ki se je sesul nanj. Z zlomljenimi rebri, zlomljeno ključnico in ranjeno hrbenico so ga prepe-ljali v bolnišnico.

stavlja in ki ga je nekdo izmed mladih umetnikov samih označil z besedami, napisanimi v začetku tega članka kot motto, vse to ne bo prineslo pri-znanja ne uspeha, najmanj pa ne kake trajne sla-ve. Tudi ne bo do tega mogoče priti s pomočjo kakih združenj in celov. Umetnik je osebnost in samo kot tak se uveljavi, nikdar pa ne v družbi več ali manj vrednih od sebe. Razna združenja in celi preveč diše po obrtni ali generacijski ali idejni vzajemnosti in ne morejo ustvarjati velike umetnosti, ne velikih umetnikov. Zanje se vedno ogrevajo majhni ljudje, ki bi radi eksistirali s po-močjo slave velikih. Zato je v tej zvezi treba gle-dati tudi vasa bojevita prizadevanja in otepanja naših neodvisnih!.

Naši kritiki, zlasti časopisni, bi bilo očitali kvečjemu eno: da je bila zadnja leta vse preveč blagohotna, popustljiva in obzirna, da je v vsa-kem šarlatanstvu in vsakem nezrelem poskusu za vsako ceno hotela odkriti kaj »umetnosti« in kaj dobrega. Zato se je pri nas nezrelost, špekula-cija in umetnostna sleparija vseh vrst bohotno razpasla prav te čase, ko je ljudstvo pokazalo za umetnost in umetnike toliko razumevanja. Prav zaradi žrtve, ki jih ljudstvo doprinese za našo umetnost te čase, je potreben v naši umetnostni in literarni kritiki spet svež, brezobziren in ne-usmiljen preprič, ki bo odnesel iz nje vse pleve, naj bodo odvisne ali neodvisne.

Naročajte Slovenski dom!

Po prvi junijski nedelji na trgu borovnice

Ljubljana 7. junija.

Se nobena nedelja ni bila v vremenskem pogledu letošnjo pomlad skažena in vedno e je udebo nasmihalo skromnim izletnikom, ki so odhajali iz mesta na razne strani v okolico, v golovske in rožniške gozdove. Tudi prva junijska nedelja se je vsem lepo nasmejela ter na-klonila mnogo toplote, tako da so bili ljubitelji plavalnega športa vsi radostni in razigrani, ko so se včeraj lahko sončili in kopali od ranega dopoldneva do poznega večera.

Ljubljana je bila prav torišče za vse kopalce na prostem. Tam na Spici je bilo ne-prestano veselo vrvenje, pa tudi v mestnem kopalšču malo višje je valovila pisana in raz-igrana družba.

Kdor pa je zašel na Golovcu med borovce in bukovje, je opazil, da so ljudje zelo vztraj-no in marljivo z lončki in košarami nabirali borovnice, ki so letos dobro obrodile ter so bile obvarovane pred pomladanskim mrazom in pozebo. Vse polno je bilo nabiralec in na-biralk borovnic. Mnogi so odnašali domov kar večje košare, zvrhane tega dobrega gozdnega sadeža.

Zato ni čudno, da je bil danes že zgodaj živilski trg na prostoru od semenišnice nekoliko bolj živahen kot druge dneve. Tja so prinesle mnoge ženske z Rudnika in od drugod košare borovnic, ki so šle takoj dobro v denar. Liter borovnic je sedaj po 5 lit. Zgodnje gospodinjje so se brez večjih težav in ovir komodno pri-skrbele z borovnicami, pozneje je bil tam ne-koliko večji drenj.

Za gobarje ni bila prva junijska nedelja tako posrečena kot za borovničarje. Gobarji so tudi že zgodaj stikali po gozdovih za go-bami, a niso imeli veliko sreče. Tu in tam je kdo pobral kakega jurčka. Pravi čas za jurčke šele pride.

Mnogi meščani, ki so solidni in ki ljubijo travnike in njive, so odhajali na Barje, v Mestni log in drugam, da so tam opazovali, kako bujno nam vse raste. Mnogi so odhajali po lžanski cesti in ob Ljubljani na travnike. Tam ob Ljubljani so lahko ljubitelji narave opa-

zovali lepe liščke, kako so se pozibavali med travami in kako so zobali regratovo seme. Lepo jih je bilo videti. Med travami je mnogo re-grata, ki je sedaj že napravil seme. Liščki so se lepo obesili na steblo in začeli iz zaprtega cveta ključati posamezna semena. »Priprave-du-jejo, da je mnogo liščkov tudi po raznih vrto-vih v središču mesta.

Lepo je v Mestnem logu. Sprehajalec lah-ko tam opazi, kako je spremenjen velik trav-niški kompleks v gozdno drevesnico. Biša dravska banovina je pred leti kupila od mestnega konjača Jorasa vse njegovo posestvo s hišo in gospodarskimi poslopji vred. V načrtu je bilo, da se tam sezida in napravi moderen veteri-narski zavod. Sedaj so travnike tam preorali in so napravili veliko gozdno drevesnico, kjer bodo gojili smreke in hoje. Velik del dreves-nice je že urejen.

S Hrvaškega

Sarajevčanke, včlanjene v ustaški organizaciji, so včerajšnjo nedeljo porazdelile v Sarajevu veliko število oblačil in drugega blaga revnim meščanom, da bi jim tako ublažile bedo, v kateri žive.

Strojovodje hrvaških državnih železnic so imeli včeraj svojo redno letno skupščino. Zbralo se je precej članstva in tudi zastopniki iz ostalih hrva-ških krajev so prišli. Z letne skupščine je bila po-slana pozdravna brzojavka Poglavniku.

Letni občni zbor je imelo tudi zagrebško lov-sko društvo.

Kakšno je bilo delovanje in društveno življenje v preteklem letu, je pokazal tudi letni občni zbor zadrugarji. Zadrugarji imajo zdaj v svojih vrstah nad 190.000 članov, ki uspešno delujejo na polju narodnega gospodarstva. S tega zborovanja je bila odposlana Poglavniku pozdravna brzojavka.

Včeraj so v zagrebški vojaški bolnišnici pri-redili velik zabavni koncert, na katerem so so-delovali znani zagrebški umetniki. Koncerta so se udeležili tudi številni odlični predstavniki hrvaške narodne vojske.

Gorazd Marjen:

Ančka

Od posestva že davno ni imel več kaj zapraviti, ker ga sploh ni bilo več. Preklinjal in grozil je upnikom, češ, da ga goljufajo, Ančko in očeta je dolžil, da sta skopuha in mu na skrivaj kradeta denar, razbijal je vse, kar mu je prišlo pod roko, in ko se je utrudil, se je vrgel na posteljo ter zaspal. Ančka je s strahom gledala to početje in vedno večja mrznja jo je navdajala do Petra. Oče Martin je uvidel, da je končni prelom med Anč-ko in Petrom tako rekoč že gotova stvar. Odločitev je morala vsak čas pasti. Z neprikrito grozo in težko slut-njo je pričakoval tega trenutka. Še enkrat je sklenil poizkusiti pregovo-riti Petra, da bi se vrnil na pravo pot. Še je bil čas, dokler so imeli krov nad seboj, pozneje, ko bi tudi tega ne imeli, bi bilo prepozno.

Nekega dne je prikolovratil Peter kot običajno okajen in nataknen do-

mov. Krilil je z rokami po zraku in se kregal z nevidnimi sovražniki.

»Da bi vas pobral vrag vse skupaj! Povsod sami skopuhi, kamor se ozreš, vidiš koga, ki grabi vkup. Vsi boste umrli, tepci skopuški! O jaz se ne bom jokal, ko se bom stegnil, nak, tega pa ne. Vi me že ne boste učili, krkolini mlečezobi!« se je jezil Peter in besno udaril s stolom ob tla.

»Poslušaj me, Peter, nekaj bi ti rad povedal,« je pričel negotovo oče Mar-tin.

»Oho,« se je zavzel Peter, »zopet eden, ki razdira kup besedi. Zakaj ne skopariš še z besedami, če že z denar-jem, stari?«

»Nisem skop, Peter,« je mirno za-vrnil očitek oče Martin, »dal sem ti vse, kar sem imel. Niti pediti zemlje ne posedujem več. In ti? Tudi ti kmalu ne boš imel toliko, da bi na svojem zaspal. Pomisli na Ančko, na otroka! Peter, tvoj otrok!«

»Ančka, otrok?« je blebelat Peter, in ko je razumel smisel teh dveh besed, se je živčno zasmejal. »Kaj morem zato, če sta ta dva še moja? Prav, bom pa še ta dva zapil!«

Oče Martin je planil pokonci, kot bi ga pičil gad in z dvignjeno palico navadil na Petra. »Svinja, moji kri bi rad oskrnil! Še ti ni dovolj, prav, to-krat je meni!« Ves besen je mahal po Petru, ki se je le krohotal kot iz uma, kakor da se sploh ne zaveda položaja. Toda hipoma se je streznil, in ko je začutil na sebi udarce, je zgrabil za palico, jo izvil starcu iz rok ter ga sunil, da se je opotekel in padel ter obležal nepremično na tleh. Peter se je zakrohotal, vrgel palico skozi okno in potegnil iz žepa steklenico žganja. Z negotovimi koraki je rcal proti mizi, a se je spotaknil ob ležečega Mar-tina in padel.

»Aha, tu pa nekdo spi! Glej, glej, stari je, tudi on je pijan, lepa reč, pa bi meni očital!«

Prišla je Ančka in prinesla lonec mleka ter ga postavila v omaro. Ko se je obrnila, je prestrašeno odskočila.

»Kristus nebeski, oče, oče... kaj je, kaj se je zgodilo, oče...« sklonila se je k njemu in mu dvignila glavo. Oči so se ji izbuljile in drget ji je preletel telo. »Ne, saj to ni mogoče, ne... oče,

oče... ne, ... ni mogoče... mrtev, moj oče je mrtev...«, vrgla se je na tla poleg Martina in krcvito zapla-kala.

»Kaj, res? Mrtev? ... In jaz sem ga ubil?... Ne, saj to ni res, ni ne, saj ga nisem... jaz ne... Jaz morilec?« blazno se je zasmejal, »ha, uklenili me bodo... pljuvali name... in s prstom bodo kazali za menoj... sodniki me bodo odsojili... in rabelji, hahaha... Ne, ne... že gredo... cela truma jih je... saj ga nisem, nisem. Hahaha, saj to sem jaz, Peter Meran... stari naj kar dela... tepec...«

Na Ančkin jok so prihiteli sosede in dvignili očeta Martina na posteljo. Ni bil še mrtev, toda pomoč je bila že prekasna. Ančka se je zrušila na stol ob postelji, uprla objokane oči v oče-ta in začutila je vso težo svojega gre-ha — zoper rod in zemljo. »Moj Bog kako sem mogla... nesrečnica...«

Peter se je splazil iz izbe na ce-sto, kjer so stali v gruči vaščani in se tiho razgovarjali. Ko so ga opazili, so umolknil, le nekdo je sisknil skozi zobe:

»Morilec! Le čakaj, ko pridejo orožniki!«

Peter se je živčno zasmejal in kre-nil po cesti.

»Sam jim grem nasproti. He, groz-no, Peter, he!«

»Ne, ne bodo te dobili...« si je zdajci zaspešal, »vrag hoče tvojo du-so, Peter, pa naj jo ima, hahaha... ne bodo me dobili, ne...« in krenil je v hosto.

Plazil se je kot divja zver od dre-vesa do drevesa, od časa do časa se jo oziral, zažugal s pestjo, se blazno dah-tal in se odplazil dalje. »Ne dam svoje glave, ne... rabelj ima prelepo vrvice zame, hihhihi... ne boste me ne...«

»Za menoj gredo... haha, bedaki, le naj gredo, ne dobe me...«, zdajci se je spotaknil, se prestopil, telo mu je nemočno zanihalo in padlo... iz brezna so drugič vzleteli prestrašeni netopirji...

Ančka se je vrnila v mesto...

KONEC

Ljubljana spet sama na vrhu tabele

Nepričakovano gladka zmaga Ljubljane nad Marsom

Včeraj smo imeli na domačem nogometnem prvenstvenem sporedu zanimivo srečanje med Marsom in Ljubljano, torej med vodečimi ljubljanskimi moštvom in med Marsom, ki je do zdaj trno vsidran na predzadnjem mestu prvenstvene tabele. Še tri kola nas ločijo do kočne tekme, v kateri se bosta pomerili moštvi Tobačne tovarne in Ljubljane, in ko nam bo znan prvak med našimi domačimi klubi in bo prvenstvenega tekmovanja konec.

Korotan : Vič 3:1 (2:0)

Kot predtekma h glavni tekmi je bilo srečanje med Korotanom in Vičem, torej med moštvoma, ki imata precej izenačene moči, le da smo Korotancem pripisovali malo več rutine. Zmagali so Korotanci z dvema goloma razlike. Ne moremo reči, da nezaslužno, saj so se krepko borili, da so se otresli Vičanom, ki so dali včeraj na splošno dobro partijo. Tekmo samo bi mogli deliti v dva dela. Vsak od nastopajočih je imel en del igre čisto v svojih rokah, le da so znali Korotanci svojo premoč izrabiti tudi v številkah, dočim so Vičani ostali le pri preigravanju in nekoristnem podajanju pred nasprotnikovimi vratmi. Sicer je res, da so Korotanci predvedli boljše in koristnejšo igro, vendar bi ne bil obraten rezultat nič čudnega, saj so imeli Vičani, posebno v drugem polčasu, mnogo od igre. Manjkalo pa jim je strelcev, ki bi znali poriniti žogo v mrežo. Precej jim je njihove načrte pokvarjal tudi dober Korotanov vratar, ki je imel dober dan. Da so Korotanci zapisali včerajšnjo zmago, se imajo zahvaliti predvsem zelo dobremu Humru v napadu, ki je bil realizator dveh golov, dočim je enega zabilo levo krilo. Vič je ostal po včerajšnji tekmi še vedno na zadnjem mestu in brez točke. Korotanci pa imajo sedaj v dobrem štiri točke. Tekmo je sodil g. Kos.

Ljubljana : Mars 7:0 (4:0)

Takoj po končani predtekmi sta prišli na igrišče moštvi Ljubljane in Marsa. Mars v malo spremenjeni postavi. Ljubljana pa v navadni, le Vili je manjkal med branilci. Običajno žrebanje prostorov, žoge in začetek. Mars je takoj izvedel dva nevarna napada na Ljubljansko vrata, ki pa sta na Rožičevo srečo ostala brez uspeha. Dve krásni priliki sta bili zamujeni. Gol bi Mars gotovo zaslužil. Prvi gol je za Ljubljano zabil Hacher po krivdi Fajona, ki je prepozno oddal žogo, ki jo je vodil, in še Hacher jo je dobil povrh. Komaj nekaj trenutkov zatem je Perko v kazenskem prostoru z roko zaustavil žogo in sodnik je moral dosoditi 11 m. Sandi jo je pretvoril v drugi gol. Roka je bila čisto odveč in je moštvo precej deprimiralo. Dva gola v tako kratkem času. Bilo je seveda veliko nepotrebnega govorjenja, sodniku so oporekali skoraj vsako njegovo odločitev, in merica je prekipela. Rezultat: Perko je moral z igrišča. Kri se je umirila in igra je šla svojo pot. Ljubljana je imela zdaj še večjo premoč, saj je imel Mars na polju samo 10 ljudi, ki pa so večkrat nevarno prodrli pred nasprotnikova vrata in le veliko srečo je imela Ljubljana, da ni dobila vsaj dva, tri gole, katere je Mars po igri in trudu zaslužil, da bi jih zabil. Toda žoga ni hotela v Ljubljansko mrežo. Strelci so bili prešlabi. V glavnem pa je imela Ljubljana na igrišču prvo besedo. Žoga je šla lepo in točno od noge na nogo, postavljene igralcev je bilo prav dobro, streljanja dovolj in rezultat se je večal. Ako je zabil kmalu še tretji gol, malo pred koncem prvega polčasa pa je Slamič namerno in čisto po nepotrebnem spet zaustavil žogo z roko v kazenskem prostoru. Zdi se, da iz obupa, ker je kazalo, da je stvar za Mars izgubljena. 11 m je obsedela. Streljal jo je Sandi. Ne zdi se nam

prav in tovariško, če igralec v obrambi počenja z rokami to, kar ne bi smel, padajo 11 m, ostali njegovi tovariši v napadu in v ostalih vrstah pa se trudijo in napejajo, kako bi čim čisteje izšli iz boja in kako bi prišli vsaj do častnega gola. Menda smo glede takega »igra-nja« vsi istega mnenja. Škoda potem vsakega naprežanja. — Se nekaj poteg v polčas.

Tudi v drugem polčasu je Ljubljana glavni akter na zelenem polju, čeprav ima tudi Mars nekaj prilik za gol, ki pa jih je zamudil, da bi jih tudi številčno izrazil. Peti gol zabije spet Sandi na Ackov center. Bil je to lep in točno usmerjen gol. Nekaj minut zatem je padel še šesti gol, ki ga je zabil Hacher. In za konec tekme spet Slamičeva roka v kazenskem prostoru. Jasno je, da spet čisto namerna. Sandijeva bomba je obsedela in rezultat je bil postavljen. Kaj prida o tekmi ni, da bi spre-govorili: Ljubljana je dala svojo običajno do-bro igro. Mars se je trudil in letal, žal, da ni bilo potrebne povezanosti med posameznimi vrstami, precej se je poznala Perkova izklju-čitev.

Tekmo je vodil g. Kermavner, ki je pravo-časno in uspešno zajel val nepravilnega odri-vanja in besedičenja.

Rezervne prvenstvene tekme:

Vič : Hermes 2:0

Žabjak : Tobačna tovarna 10:2

Korotan : Mladika 4:2

Ljubljana : Mars 2:1

Mladinske prvenstvene tekme:

Mars : Žabjak 2:0

Hermes : Vič 1:0

Ljubljana : Tobačna tovarna 5:0

Hrvaška : Slovaška 3:1

Včeraj je bila v Bratislavi odigrana težko pričakovana mednarodna tekma med predstavnictvoma Hrvatske in Slovaške. Na lepo ure-jeni stadion se je do začetka tekme nabralo rekordno število gledalcev — čez 20.000. Na tekmo so prišli tudi predstavniki tukajšnjega hrvatskega konzulata in odlične slovaške osebnosti. Slovaki so računali na uspeh in so igrali lepo. Hrvati pa so jim prekrizali račune in odnesli zmago v razmerju 3:1. Tekmo so Hrvati zaslužno dobili.

Sportne vesti

Nogometni turnir v Firenzah. Včerajšnje ne-delo so v Firenzah priredili nogometni turnir, na katerem so sodelovala štiri moštva, od katerih je bilo eno tudi moštvo italijanske mornarice. Domača Fiorentina je bila na tem turnirju zad-nja. Prvo mesto pa je zasedla Ambrosiana, sle-dijo ji Mornarica, Bologna in Fiorentina. Tekme so se končale takole: Ambrosiana:Mornarica 3:1, Bologna:Fiorentina 3:0.

Včeraj so v Bologni priredili veliko kolesar-sko dirko na 80 km dolgi progi, na kateri je sodelovalo nad 180 tekmovalcev. Zmagovalec je bil Drei Umberto iz Forlija, ki je prevozil progo v času 2:14:00 in s povprečno hitrostjo 35 km na uro. Drugi je bil Nino Alessandro iz Torina, tretji pa je privozil na cilj Fornale Renato iz Mi-lana.

Razdelitev krompirja

Pokrajinski prehranjevalni zavod obvešča potrošnike v Ljubljani, da morajo dvigniti krompir na aprilске odrezke do torka 8. t. m. ker po tem datumu izgubijo ti odrezki vsako veljavnost.

Krompir razdeljujejo naslednje tvrdke: Kmetijska družba; Jelačin; I. Del. konsumno društvo (v vseh poslovalnicah); Konsumno društvo Vič; Gregor; Nickelsbacher; Smrkolj; Nabavljalna zadruga železničarjev; Šarabon; Nabavljalna zadruga državnih uslužbencev; Ekonom; Bahovec; Lunder Terezija, Rožna do-lina; Marinko, Prisojna ulica 5.

Ljubljana

Koledar

Ponedeljek, 7. rožnika: Robert, opat; Ana Garzia, devica; Pavel, škof in mučenec.

Torek, 8. rožnika: Medard, škof; Kaliope, mu-čenica; Klodulf, škof; Viljem, škof.

Obvestila

Poročil se je v soboto, 5. junija, v cerkvi sv. Cirila in Metoda g. Boris Orel, naš odlični narodopisec, z gđ. Ivo Kramarjevo iz Ljubljane. Novoporočencema želimo obilo sreče!

Šolska obvestila

Ravnateljstvo I. ženske realne gimnazije sprejema prošnje za sprejemni izpit za gimnazijo dne 14. in 15. junija t. l. (Lichtenturnov zavod, dvorišče desno) od 8—11. Prošnjam, spisanim na taksem papirju za 6 lir in naslovljenim na rav-nateljstvo, je priložiti rojstni in krstni list ter spričevalo o dovršeni ljudski šoli. V prošnji je tudi navesti izpitni rok (v juliju ali v septembru). Iz-piti v poletnem roku se bodo vršili od torka, 27. julija, dalje, Natančnejša navodila glede izpitov bodo objavljena na oglasni deski (Lichtenturnov zavod, dvorišče). — Ravnateljstvo.

Za nove osebne izkaznice vam izdela fotogra-fije hitro in lično FOTO BEM, Wolfova 6.

Sprejemni izpiti na realni gimnaziji v No-vem mestu. Prošnje za pripuštev k sprejem-nemu izpitu se bodo sprejemale v tajništvo gimnazije dne 11. 12. in 14. junija t. l. od 8—12. Prošnja je treba nasloviti na gimnazijsko rav-nateljstvo in ji priložiti spričevalo 4. razreda ljudske šole in rojstni list. Ako učenec še nima spričevala 4. razreda, naj mu šolsko upravitelj-stvo na prošnji potrdi, da obiskuje 4. razred, in bo prinesel spričevalo pozneje. Prošnja je treba napisati na taksem papirju za 6 lir. Poleg učenca naj jo podpisajo tudi starši ali njih namestniki. Ako rojstni list ni kolkovan z državnim kolkom, ga je treba brez ozira na cerkveni kolek kolkovati še kot prilogo z dr-žavnim kolkom za 2 liri. K sprejemnemu izpitu bodo pripuščeni učenci, rojeni v letih 1930, 1931, 1932 in 1933. V prošnji naj učenec navede, ali želi opraviti izpit v julijem ali v jesen-skem roku. Dan izpita se bo kasneje določil.

Izšel je najboljši roman hrvatskega pisatelja Avgusta Šenoe

»Zlatarjevo zlato«

Ta izvrsten roman je že za časa pisatelje-vega življenja izšel trikrat, kar je vsekakor izredno. Po njegovi smrti, to je od leta 1881 dalje, pa je izšel še v kakih 12 izdajah. Delo je prevedeno skoraj v vse svetovne jezike, celo v esperantski jezik. Vse to dovolj zgovorno priča, kako kvaliteten je roman.

Dejanje se vrši v Zagrebu in okoliških gradovih in sega tudi v slovenske kraje. Zgodba pa tvori prav za prav samo okvir za izživiljanje zgodovine 16. stoletja. Osebe so zgodovinske, žive, risane s krepko roko, značaji pristni, polni ljubezni in sovraštva, ki je vladalo med teden-jim plemstvom, meščani in med kmeti. Pisa-teljev način pripovedovanja je razkošen, živ-ljenjski nazor veder, poln upanja in vere. Poglavitna pa je, kakor pri večini del tega pisatelja, ljubezen do domače zemlje, posebno pa do rojstnega mesta Zagreba.

Slovenci smo to delo imeli že enkrat pre-vedeno, toda knjiga je že zdavnaj pošla. Zato smo prepričani, da je »Slovenčeva knjiz-nica« ustregla svojim bralcem, ko jim je pre-skrbela nov prevod z lepimi ilustracijami tega tudi pri nas že tako znanega dela.

Knjigo lahko kupite v vseh knjigarnah in trafikah.

EMPOLI

Na levem bregu reke Arno, skoraj sredi poti med Firenzo in Pisto, se dviga sredi smejajo-če pokrajine Empoli s svojima dvema zvonikoma, ki ju ožarja toplina stare vernosti in umetnosti, in z vi-sokimi dimniki, značilni neprestane, propevajoče industrijske delavnosti.

Francesco Guicciardini je imenoval mesto Empoli žitnico florentinske republike in nek mo-derni filozof, Augusto Conti, se je spominjal »lepe empolske pokrajine, kjer vdihavaš toskansko ozrač-je tako živo in blagodejno, da se ti zdi, da ti daje občutek ljubezni«.

Popotnik bo lahko začel ogledovati mesto in se bo najprej ustavil in obdivoval Pieve di Sant'Andrea — cerkev, posvečeno sv. Andreju —, ki je pozneje postala znameniti grad, poleg katerega je bil zgra-jen nov empolski zavod. Ta cerkev je bila sezidana leta 1093. Ima 6 obokov iz belega, črnega in zele-nega marmorja. Zgornji del je delo Ferdinanda Ruggerija (1738); zvonik je v romansko-gotskem slogu in se končuje v obliki piramide. Leta 1912. je bilo obnovljeno štirjaglatno okno na pročelju pod vodstvom stavbenika Giuseppeja Castellucci. V notranjosti so se tri ladje strnile v eno. Strop je bil preslikan leta 1763. Arhitektonsko delo je iz-vršil Florentinec Del Moro, sliko sv. Antona v nje-govi slavi pa je izvršil Meucci, ki je bil tudi Flo-rentinec. Kot posebnost omenjamo tudi »Gesù delle Artie, delo, ki ga je izvršil Botticini. V kapeli sv. Lucije je freska iz florentinske šole iz začetka 14. stoletja, ki predstavlja mučeniško smrt te svet-nice. V baptisteriju je krasen kresni kamen, ki ga je izdelal Donatello ali eden izmed njegovih učen-cov in čudovita freska »Pietà«, delo Masolina di Panicale.

Pročelje Pieve je uporabljala občina Empolija kot svoj grb. Ko sta se pozneje mestu pridružili tudi Pontorme in Monterappoli, so temu grbu pri-družili še oznake obeh krajev.

Galerija slik, ki je priključena zavodu poleg cerkve, je razdeljena v dve prostorni kapeli, kjer so zbrana številna dela, predstavljajo razvoj sli-karstva od Giotta do baroka in do klasicizma. Pra-va umetnina je sv. Sebastijan, delo Antonija Ros-sellina, izklesan iz najfinjšega marmorja. Zdi se, kakor da bi telo trepetalo v strahu in bolečinah. V tej galeriji je tudi nežna Madona z Detetom, delo Mina da Fiesole; čudovito izdelan krogelnik, delo Battista di Donato Benti, brošeni reliefi, dela Cieca da Gambassi; razna bizantinska dela, slike iz Giottove, florentinske in sienske šole. Tukaj opa-zimo slike Gaddijev, Lorenza Monaca, Bieci di Lo-renza, Fra Bartolomea, Botticinija, Ligozzija, Empo-lija (I. Chimenti), Cigolija (L. Cardì), Crocifissa-

rija (G. Macchielti), Vanninija, Lorenza di Credija, Franciabigia, Dolceta, Ambrogia Lorenzettija, Ma-saccia, Filippina Lippija, Andrea del Sarto, Mattea Rossellija itd., krasne koralne knjige in v srednji omari kapele sv. Lovrenca darilno listino, ki jo je leta 1119. grofica Emilija izročila prebivalcem me-sta Empoli.

Zelo zanimiv je obisk empolskih cerkv: cer-kev sv. Stefana je bila last redovnikov sv. Avgu-ština do leta 1870, ko je red bil zatrt. V starih ča-sih so imeli v Borgu samostan in cerkev, ki je no-sila ime sv. Marije Magdalene in sv. Antona opata. Zaradi bojev s Pizani so bili prisiljeni, da so se umaknili in so si v letu 1307. sezidali nov samo-stan na deželi. Cerkev ima tri ladje in je sezidana v gotskem slogu; v 16. stoletju so nekatere oboke in stranske kapele strnili v enoten obok. Orgle, ki so prej bile nad zakristijo, so pozneje prenesli v ozadje cerkve. V kapeli sv. Nikolaja da Tolentino je krasna slika, ki predstavlja tega svetnika. To delo je izvršil Bieci di Lorenzo, freske na stenah in na stropu pa so delo Biechija di Portoferraio. Volterrano je izdelal freske »Prehod«, Masolino di Panicale pa je naslikal »Madono« na oltarju poleg zakristije, o kateri je Gabriele d'Annunzio v pesmi »Faville del Maglioc deial, da je s dobil v erce vso čistost«. V kapelah te cerkve so tudi še mnoga druga odlična dela.

V oratoriju Bratovščine usmiljenja, v katerega se pride iz cerkve sv. Stefana, sta dva prekrasna kipa Marijinega Oznanjenja, ki predstavljata Ma-rijo in Angela. Njuni krasoti, nežnosti in privla-čnosti se nihče ne more ustavljati. Bernardo Rossel-lino je ta dva kipa pohvalil z besedami Ghibertija, ki navadno ni bil preveč širokogruden s pohvala-mi; izjavil je, da je delo »lepoc, dobro narejeno in v pravilnem sorazmerju. Na glavnem oltarju cerkve Madonna del Pozzo, ki so jo imenovali tudi »Madonna di fuoric, ker je bila izven obzidja, je freska iz prvih let 15. stoletja. Predstavlja Marijo med sv. Jakobom in sv. Antonom. Nad oboki sta naslikana sv. Janez Krstnik in sv. Andrej apostol. Slika Marije je bila nad vodnjakom stare gostilne Cervija, ki jo je leta 1522. popolnoma uničil požar; edino Marijina slika je ostala nedotaknjena. V vasarijskih slikah gradu Empoli iz leta 1530. v Palazzo Vecchio v Firenzah si lahko ogledamo prvotno obliko cerkve. Osmerokot kupole in zuna-nja stebrišče sta bila izdelana v letu 1621. po na-črtu Andreja Bonistallija, imenovanega Fracassa.

V cerkvi Dominikank, poleg katere je ženski konservatorij Marijinega Oznanjenja, je lepa slika Marije Katarine Sandomini, ki predstavlja Marijo sv. Rožnega venca.

344

S. S. VAN DINE

38

BOGINJA MAŠČEVANJA

KRIMINALNI ROMAN

»Res ne vem, Vance, kaj naj bi ti odgovoril!« Scarlett se je nenadno sklonil naprej in poteze na njegovem obrazu so postale izrazitejše. »Rečem pa ti tole: Meryt ni zmožna, da bi zagrešila kakšno nepoštenost nasproti svojemu možu. Tudi če bi spoznala, da je naredila veliko napako, ko se je poročila z dr. Blissom, ki je mnogo starejši od nje in ves zaposlen le s svojim delom, bi kljub temu držala svojo besedo... kakor stori značajna žena.«

»Da... tako je...« je Vance počasi priklimal ter si v svoji dozi izbral novo »Regie«. In v zvezi s tem se mi vsiljuje še neko drugo vprašanje. Ali je še kaj... kako bi dejal... se kaj razen moža, kar bi gospo Blissovo zanimalo? To se pravi, ali je mogoče, da so njena čustva izven življenja in dela njenega moža našla duška še kje drugod?«

Scarlett je vstal in začel jelcati: »Ah, Vance, takšne stvari bi res lahko pustil pri miru... Nimaš pravice, stavljam ti takšna vprašanja... Nisem kleptu-lja... O takšnih stvareh se ne govori. To ni... to ni prav, dragi moj... Spravljaj me že res v zadrego...« (Ti Scarlettovi ugovori so mi bili zelo všeči.)

»Tudi zločini se v človeški družbi ne uprizarjajo zaradi lepšega,« je odvrnil Vance. »Znašli smo se pred enim najbolj svojevrstnih dogodkov. In neko od tu je poslal Kyleja na drugi svet na tisto ostuden način. Ker pa si tako silno občutljiv, umikam svoje vprašanje.« Pri tem se mu je milostno nasmehnil. »Tudi ti sam, Scarlett, nisi čisto popolnoma nedostopen za čare gospe Blissove, kaj?«

Mož se je v hipu zasukal in z jeznim pogledom ošinil Vanceja. A še preden je utegnil odgovoriti, je Vance vstal in ga srepo pogledal naravnost v oči.

»Gre za umor,« je dejal mirno, »in do njega je prišlo po neki spletki. V nevarnosti je novo človeško življenje, in jaz sem prišel sem, da ugotovim, kdo si je zamislil ta satanski načrt in da rešim nedolžnega človeka pred električnim stolom. Gotovo si ne bom dovolil, da bi me kdo pri tem s kakšnimi neutemeljenimi ugovori oviral. Njegov glas je postal kar nekam osoren.« Jaz spoštujem tvojo molčečnost. Ob redkih okoliščinah bi bila hvale-vredna. A v tem primeru ni ravno pametno kaj zamolčevati.«

Scarlett in Vance sta se spogledala in takoj nato je Scarlett spet sedel.

»Saj imaš res prav, dragi prijatelj,« je tiho priznal. »Povedal ti bom vse, kar bi rad zvedel.«

Vance je malomarno priklimal in nekaj trenutkov mirno vlekel dalje svojo smotko, potem pa dejal:

»Mislim, da si mi že vse povedal. Toda utegne se zgoditi, da te pozneje pokličemo znova na zasliševanje. Čas kosila je že potekel. Mislim, da bi šel že lahko na kratek sprehod do doma.«

Scarlett je globoko vzdihnil, kakor da se mu je odvalil kamen od srca in je vstal.

»Hvala lepa.«

Ne da bi še kaj drugega pripomnil je odšel.

Heath mu je sledil, in slišali smo, kako je Snitkinu dejal, da Scarletta lahko mirno spusti ven.

»No torej,« je dejal Markham Vanceju, ko se je bil narednik vrnil. »Koliko so ti pomagala Scarlettova pojasnila? Zdi se mi, da niti malo niso osvetlila vprašanja, ki ga rešujemo.«

»Pa kaj vendar govoriš?« Vance je pomolovalno zmajal z glavo, kakor da ne razume, kako more Markham kaj takšnega ziniti. »Scarlett nas je napeljal na dobro pot. Marsikaj nam je

razodel. Mi zdaj vemo, kako se moramo ravnati pri zasliševanju raznih družinskih članov.«

»Veseli me, da na vsa stvar gledaš tako rožnato. Ali res misliš...?« Markham je umolknil, kakor da si ne bi upal izraziti svoje misli.

»Da, mislim, da je ta zločin samo sredstvo za doseg konč-nega cilja,« je odgovoril Vance. Zločinec je imel namen zaplesti v ta umor nedolžnega človeka in se tako rešiti številnih ne-všečnosti.«

Markham je nekaj sekund nepremično strmel v Vanceja.

»Mislim, da razumem, kaj hočeš reči,« je priklimal. »Gotovo, da je to mogoče.«

Hodil je sem in tja po muzejski dvorani, njegova glava pa je bila pri tem zavita v oblak dima.

»Poslušaj,« je spregovoril, ko se je nato ustavil pred Van-cejem. »Rad bi te nekaj vprašal. Zdalej sem se spomnil, da si prosil Salvetra, naj ti posodi svinčnik... Kakšne znamke pa je bil tisti svinčnik, ki si ga našel tu na polici? Je bil to svinčnik znamke Mogul št. 1?«

Vance je odkimal.

»Ne, ni bil to svinčnik znamke Mogul. Bil je znamke Koh-i-noor HR, mnogo trši, kakor pa so svinčniki Mogul št. 1. Svinčniki »Mogul« in »Koh-i-noor« so na videz čisto enaki med seboj, oboji rumeni in šesterkotni.«

»Skratka, svinčnik, ki ga je zločinec uporabil za svojo past, ni bil »Mogul... Kakšne znamke pa so bili tisti svinčniki, ki si jih videl na dr. Blissovi pisalni mizi?«

Vance je vzdihnil.

»Bal sem se, da me boš to vprašal. In prepričan bodi, da se ti skoraj bojim odgovoriti... Tako zelo si izpodbudjen...«

Markham je zardel od jeze in odšel proti dr. Blissovi de-lovni sobi.

Delo šolskih kuhinj GIL-a v preteklem šolskem letu

Rim, 5. junija. s. Minister tajnik fašistovske stranke je podal Duceju naslednje poročilo o šolskih kuhinjah GIL-a:

Z zaprtjem šol so nehale tudi šolske kuhinje GIL-a, ki so začele poslovati 1. oktobra ter so učence dobivale v njih hrano tudi ob zimskih počitnicah. Učenci so dobivali v šolskih kuhinjah hrano 200 dni, kakor ste zapovedali. Udeležba učencev pri tem je bila v preteklem letu naslednja: v oktobru 879.816, v novembru 1 milijon 376.594, v decembru 1.522.729, v januarju 1.491.427, v februarju 1.376.594, v marcu 1 milijon 424.341, v aprilu 1.300.073 in v maju 1 milijon 400.000. Čeprav so bili pripuščeni k temu vsi zares potrebni prosilci in čeprav so celotne stroške trpela zvezna poveljstva, je bilo vendarle mogoče vzeti znaten predujem na nakazano vsoto 520 milijonov lir. Ta vsota se je uporabila za poživitev podpirne delavnosti v kolonijah za otroke, ki so bili poslani iz mest na deželo, v počitniških kolonijah za delavsko mladino ter v letoviščih za otroke, ki so bili potrebni nege, ter za nadaljnje poslovanje šolskih kuhinj GIL-a v Kalabriji, na Siciliji in na Sardiniji, zlasti tam, kjer je bilo še prav posebno nujno.

Navodila evropskim komunistom ob razpustu kominterne

Pariz, 5. junija. s. »Matin« objavljala besedilo pisma, ki ga je poslal predsednik kominterne odgovornim voditeljem komunističnih strank po Evropi, da sporoče njegovo vsebino komunističnim vojakom nekaj dni pred razpustom kominterne. To pismo so našli pri nekem komunistu, ki je skušal skrivaj prekorati francosko-švicarsko mejo. Podpisal ga je glavni tajnik kominterne Dimitrov, naznanja pa »važno strateško odločitev« ter spodbuja komunistične voditelje, naj izkoristijo omenjeno odločitev med

meščanskim slojem, zlasti pa v katoliških krogih, ter jih skušajo prepričati o tem, da jim ne grozi nobena komunistična nevarnost. Istotako naj razložijo vsem komunistom pomen te spletke, da bi dobro razumeli, da bo privedla po prehodni dobi k svetovni revoluciji in k diktaturi proletariata. Navodila, ki jih vsebuje omenjeno pismo, je treba podati dobesedno, da bi se tako izognili nepredvidnostim od strani malo zanesljivih ljudi.

Stalin ima na vajetih celo samega Roosevelta

Skrivnostno izginotje številnih ameriških inženirjev, ki so bili zaposleni kot učitelji v sovjetski vojni industriji

V eni zadnjih številčk pišejo »Le ultime Notizie« o presenetljivih odkritjih ameriškega časnikarja Stevensa, ki jih je popisal v listu »Cristians Science Monitor« in ki govore o skrivnostnem izginotju številnih ameriških inženirjev, zaposlenih v sovjetski industriji. Pred tem pa omenjeni časnikar ugotavlja tudi, kako Stalin drži na vajetih celo samega predsednika Združenih ameriških držav. Članek je zbudil veliko pozornost in ga bodo gotovo tudi naši bralci z zanimanjem brali.

Da v Sovjetski Rusiji ne zamude nobene prilike — pišejo »Le ultime Notizie« —, da bi dali čutili svojo moč ne samo Angležem, temveč tudi Amerikancem, in da na drugi strani Angležem in Amerikanci poklekajo in se klanjajo pred kremeljskim gospodom, je znana reč. Churchillova in Rooseveltova prizadevanja, da bi pripravila Stalina do tega, da bi se udeležil razgovora med temi, je zadnji dokaz temu.

A dokazila, ki jih navaja zdaj ameriški časnikar Stevens v reviji »Cristians Science Monitor« odkrivajo pravo sužnost podjetnega predsednika Združenih držav nasproti rdečemu carju, takšno sužnost, ki je ne bi nihče niti slutil. Nadrobnosti, ki jih navaja omenjeni ameriški časnikar o vedenju washingtonske vlade do Moskve, pa drastično osvetljuje suženjsko razmerje Roosevelta do Stalina.

Stevens začne svoja izvajanja s tem, da poudarja nujno potrebo, da se morajo Združene ameriške države na vso moč prizadevati in vse žrtvovati za zboljšanje svojih odnosov s Sovjeti.

Posebne omembe vreden je način, kako so v Moskvi postopali z diplomati, inženirji in vojaškimi strokovnjaki, ki so jih tja poslali iz Washingtona s posebnimi nalozami. To ravnanje je bilo dokaj različno. Willkieju in generalu Hurrelyu so pridelili najpriščišnji sprejem in jima je bilo celo dovoljeno, da sta naredila neke vrste izlet na bojišče, dočim so dokaj slabo ravnali v Moskvi z drugimi zastopniki washingtonske vlade in Rooseveltovimi odposlanci.

Neki zelo ugledni Amerikanec je imel preteklo leto nalogo izročiti Stalinu neko Rooseveltovo pismo in se je v ta namen odpeljal v Moskvo s posebnim letalom. Ko pa je prispel v sovjetsko prestolnico, je moral več mesecev zamačati, da bi ga sprejel Stalin ali kak njegov zastopnik. Šele tedaj ko se je prepričal, da to njegovo čakanje ni samo poniževalno, temveč tudi že brez vsakega pomena, se je ta vplivni mož vrnil v Ameriko, ne da bi mogel izpolniti svojo nalogo. Niti to ni znano, če je tisto Rooseveltovo pismo kdaj prispelo rdečemu diktatorju v roke.

Številna washingtonska odposlanstva pa niso prišla niti do Moskve. Tako na primer zastopstvo 20 častnikov, ki so jih iz ameriške prestol-

nice poslali v Moskvo in jih je vodil eden najvišjih ameriških poveljnikov, ni prišlo dalje ko do Teherana v Perziji. Potne liste, s katerimi naj bi potovali v Sovjetsko Rusijo, so enostavno proglasili za neveljavne. Sovjetska vlada je izjavila, da je pripravljena sprejeti na ruskem ozemlju voditelja tega odposlanstva ter pet častnikov. Celih šest mesecev so častniki zaman čakali, da bi smeli iti na ruska tla. Slednjič so jim iz Washingtona sporočili, da jih razvezujejo njihove naloge, in tako je bilo isto vojaško zastopstvo poslano le v Perzijo, ne pa v Sovjetsko Rusijo. Načelnik tega zastopstva se je z nekaj častniki vrnil v Washington, drugi pa so še vedno v Perziji kot »šahovi svetovalci«.

Kje so inženirji?

Ameriška vlada je morala požreti takšno ravnanje in iz njenih izjav, namenjenih javnosti, se vidi, da se mora celo prizadevati, da bi prikazala Stalina kot silo, proti kateri se ne sme in tudi ne more upirati. Prav takšno stališče je ameriška vlada odobržala tudi v zadevi določenega števila ameriških inženirjev, ki so bili poslani v Sovjetsko Rusijo in so potem brez sledu izginili.

Ti ameriški inženirji so bili dolgo časa v Rusiji zaposleni po raznih vojnih tovarnah kot instruktorji in bi se morali zdaj na podlagi pogodbe med Ameriko in Rusijo vrniti v Združene države. A bi bilo mogoče najti nobenih sledi za temi nesrečniki. Domnevajo, da niso več živi. Spričo svoje naloge so skoro gotovo imeli priliko videti kakšno skrivnost sovjetske vojne industrije in so jih zato odstranili, zakaj v Moskvi so se očitno bali, da bi ti ljudje doma v Ameriki lahko povedali, kaj vse so v Rusiji videli.

No, in kaj je storila Bela hiša glede skrivnostnega izginotja svojih inženirjev, izginotja, ki dokazuje, da se boljševiške zverine ne ustrašijo nobenega zločina? Sklenila je, da se odreče vsaki preiskavi ali iskanju teh svojih inženirjev, dokler bo trajala vojna. Svojem teh nesrečnikov pa so sporočili, da zato, ker je treba držati v strogi tajnosti vsa dela, ki so v vojaškem oziru važna, ne morejo dopustiti nobenega dopisovanja med temi inženirji in njihovimi svojci doma v Ameriki. Voditelji Amerike so, kakor se zdi, padli celo nižje kakor pa člani namišljene poljske vlade v Londonu!

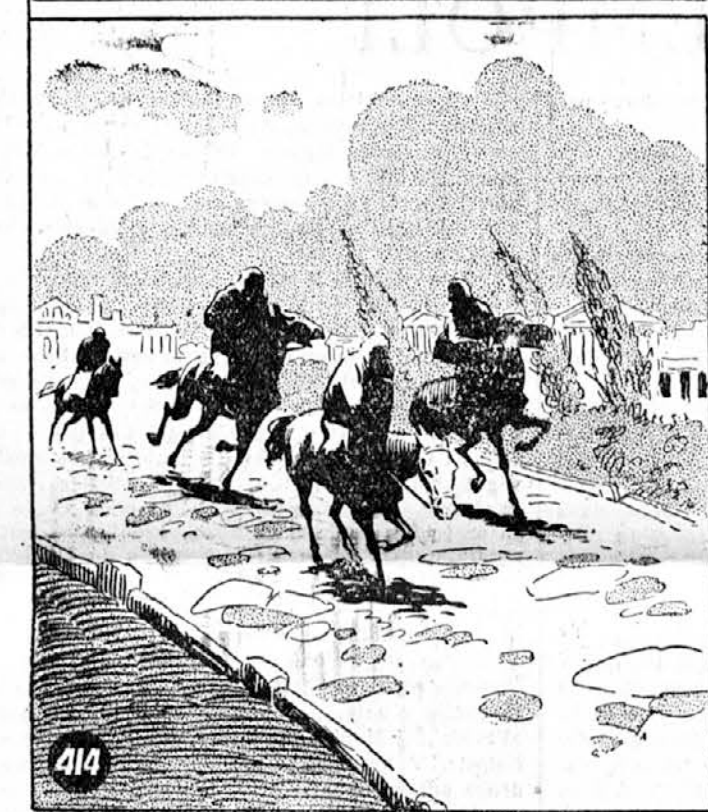
Pod člankom »Ohola strategija« piše list »Shanghai Times«, da so v dveh letih vojne Angležem in zavezniški zelo drago plačali za vzetje Bizerte in Tunisa, če so računajo ogromne izgube na morju, kopnem in v zraku. Iz tega sklepa o velikosti izgub, ki bi jih imeli pri tako imenovani invaziji v Evropo.

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

413.
Ko je prišla ta novica, je cesar spal. Ko se je prebudil, je zamač klaval straže in pribočnike, ki so sicer čuli pri njegovih vratih. Vse je bilo že zbežalo od njega. Palača je bila že zapuščenca, samo po oddaljenih kotih so še ropali pobegli sužnji. Neron je sam blodil po svojem zapuščenem gradu in ga polnil s prestrašenimi in obupanimi klici.

414.
Nazadnje so prišli ponj trije oproščenci: Faon, Spirus in Epafrodit in ga silili, naj pobegne, če ne ga bo ljudstvo v svojem besu raztrgalo na kose. Moral se je vdati. Zasedli so konje, si ovili glave s plašči ter odjezdili v predmestje, kjer mu je Faon ponudil zavetje v svoji vili. Ko so jahali mimo tabora pretorijancev, so že slišali gromke vzklike na čast Galbu, ki so ga bili pravkar oklicali za novega cesarja.

Neron je zdaj začutil, da se mu bliža smrtna ura in oglašala se mu je vest. Začelo se mu je blesti. Trdil je, da vidi pred seboj mater, ženo in brata. Zobje so mu šklepetali od strahu, vedel je, da bo moral umreti, pa vendar ni maral verjeti.

EIAR - Radio Ljubljana

Ponedeljek, 6. junija: 13. Napoved časa, poročila v italijanski — 15.10 Poročilo vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenščini — 15.12 Orkester vodi dirigent Petralia — 14. Poročila v italijanski — 14.10 Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijaneč, glasba za godalni orkester — 14.45 Pisana glasba — 15. Poročila v slovenščini — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Koncert Kmetškega tria — 17.35 Pesmi in napevi — 19. Govorimo italijansko, poučuje prof. dr. Stanko Leben — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45

Politični komentar v slovenščini — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.40 Lirična prireditev družbe EIAR: Otello, uglašil Verdi; v odmorih predavanje v slovenščini, zanimivosti v slovenščini, poročila v italijanski.

Nov dokaz boljševiške zahrbtnosti je govor nekega člana osrednjega odbora komunistične stranke, ki je dejal tole: »Prišel je trenutek za končno uresničenje Leninove politične oporoke.« Spričo takšne izjave vplivne boljševiške osebnosti je lahko razumeti, kakšna je dejanska vrednost Stalinovega sklepa glede razpusta tretje internacionale.

Kolumb odkriva Ameriko

Kolumb je pozval kapitana in ostale, ki so stopili na kopno, to je Rodriga de Escobedo, notarja vse armade, in Rodriga Sancheza iz Segovije in jim rekel, naj mu potrdijo in izpričajo, da je v njihovi navzočnosti vzel v imenu svojega kralja in kraljice, svojih gospodarjev, to zemljo v last in posest in naj zabeležijo to pravico.

(V knjigi Ferdinanda Kolumba je rečeno takole: »Vsi so se zahvalili Našemu Gospodu, poklekli na tla in jo poljubili s solzami radosti in olajšanja v zahvalo za neizmerno milost, ki jim jo je naklonil. Potem se je Kolumb dvignil in nazval otok San Salvador, t. j. Sveti Odrčenik. Nato je prevzel otok v posest v imenu katoliške kraljevske dvojice. Vsi kristjani so ga priznali za admirala in podkralja in mu prisegli pokorščino kot predstavniku obeh vladarjev s takšnim veseljem in radostjo, kakor bi bili zmagali v najbolj pravični stvari, ter ga prosili odpustitve za vse krivice, ki jih je moral prenašati zavoljo njihovega godrnjanja in nezadovoljstva.«)

»Ker sem spoznal,« je napisal Kolumb, »da je bilo to domače ljudstvo takšno, da bi se ga dalo rešiti in spreobrniti k naši sveti veri z ljubeznijo in ne s silo, in zato, da bi jih naredil za prijatelje, sem nekaterim podaril nekaj rdečih kapi in steklenih verižic, da so jih obesili okrog vratu. Podaril sem tudi druge malovredne stvarce, nad katerimi so imeli silno dopadenje. Tako so postali naši prijatelji, kar je bilo pravo čudo. Potem so priplavali do naših ladij, kjer smo bili mi, in nam prinašali papige, klobčiče bombažnega prediva, posebne vrste kopra in še druge reči, kar smo mi vse jemali v zameno za steklene draguljčke in kruguljčke. Zares, vse skupaj so ponujali in dajali iz proste volje. Toda zdelo se mi je, da živi to ljudstvo v precejšnjem pomanjkanju.«

»Bili so vsi goli, kakor jih je bila rodila mati. Enako tudi ženske. Ena med njimi je bila še mladenka. In vsi, katere sem videl, so bili še zelo mladi, kajti zdelo se mi je, da nihče ni bil starejši kakor 30 let. Vsi so bili krepke postave, krasnega

telesa in plemenitih obrazov. Nosili so dolge lase, podobne konjski zimi. Spredej so jim padali čez obrvi, le nekaj šopov so nosili zadaj in so bili tako dolgi, kakor da jih nikoli ne bi postrigli. Nekateri so bili sive barve (takšne, kakor prebivalci Kanarskih otokov, namreč niti črne niti bele), drugi spet bele, rdeče ali kakšne druge barve. Nekateri so imeli pobarvan obraz, drugi vse telo ali pa samo oči ali samo nos.«

»Orožja niso nosili, niti ga niso poznali. Pokazal sem jim meč in prijeli so ga za ostrino in se zaradi nevednosti urezali. Niso poznali nobene vrste železa. Njihova kopja so bila neke vrste palice brez železnih okovov. Na konicah so nekatera imela ribji zob, druga pa kak drug trd predmet. Na splošno so bili lepe postave, plemenitih kretenj in dobro razviti.«

»Videl sem nekateri, ki so nosili na telesu sledove ran in jih s kretnjami pobaral, kaj tista znamenja pomenijo. Dopovedali so mi, da so na njihovo zemljo pridrla plemena z drugih otokov, da bi jih polovila, in da so se proti njim branili. Jaz sem takoj mislil in sem prepričan, da so roparji prišli s kopnega, da bi jih odvedli v sužnost. Morajo biti dobri in nadarjeni služabniki, kajti opazil sem, da so takoj ponovili tisto, kar sem jim bil povedal. Domnevam tudi, da bi se dali zlahka narediti za kristjane, kajti zdi se mi, da ne pripadajo nobeni verski ločini. Ko bom po volji Našega Gospoda odpotoval od tod, bom šest teh ljudi povedel s seboj pred Vajini Velikanstvi, da bi se naučili govoriti v kastilščini. Na tem otoku nisem videl nobenih živali razen papige.«

Življenje in običaji Indijancev.

Sobota, 15. oktobra — »Ko je sinil dan, je prišlo na obrežje mnogo domačinov, samih mladih; za katere sem dejal, da so bili vsi lepih postav in vsi lepote. Njihovi lasje niso bili nakodrani, pač pa gladki in dolgi kakor konjska žima. Imeli so čelo in glavo širšo kakor pa katero koli drugo plemo, kar sem jih videl, pa prekrasne, ne majhne oči. Noben ni bil temnopolt, pač pa takšne barve, kakor jo imajo prebivalci Kanarskih otokov. Saj tudi ne morejo biti drugačni, kajti ta otok leži na zahodu, in sicer na isti zemljepisni dolžini kakor otok Ferro. Noge so imeli dolge in ravne, trebuh pa ne velik in lepo oblikovan.«

»Prihajali so do moje ladje na čolnicah, izdolbenih iz enega samega debla. Čolnički so bili za tamkajšnje razmere odlično

grajeni in so bili nekateri celo tako veliki, da so sprejeli lahko po 40 do 45 ljudi. Mnogo je bilo tako majhnih, da je vanj sedel le po en človek. Veslali so s preprostimi vesli lopataste oblike in poganjali čolnice tako naglo, da je bilo pravo čudo. Če se je pa kateri prekucnil, so vsi planili v vodo in plavali, ga spet spravili na površje in z bučami zmetali iz njega vodo, ki se je nabrala. Prinašali so nam klobčiče bombažnega prediva, papige, kopja in stvarce, ki bi jih bilo predolgočasno naštevati. Vse to so dajali za kakšno malenkost, ki smo jim jo ponujali v zameno.«

»Pozorno sem motril sleherno reč in si prizadeval, da bi izvedel, ali bi se kje dalo dobiti zlato. Opazil sem, da so nekateri med njimi nosili koščke, zataknjene v nosni pretin. Potem so mi z znamenji dali vedeti, da lahko priplujemo v južni smeri do krajev, kjer biva kralj, ki ima mnogo posod in velike količine zlata. Poskušal sem jih pregovoriti, da bi me povedli v tisto deželo, toda kmalu sem spoznal, da se branijo iti nam za spremeljvalce. Zategadelj sem sklenil, da se bom tukaj zadržal do jutri zvečer in da bom potem krenil v jugozahodno smer, kjer naj bi po pripovedovanju teh domačinov ležale zemlje, tako na jugu kakor tudi na severozahodu in jugozahodu. Vrh tega so tudi povedali, da se prihajajo prebivalci s severozahoda pogosto semkaj vojskovati. Zato sem sklenil kreniti proti jugozahodu izsledovat zlato in dragocene kamne.«

»Ta otok je precej velik in raven, brez slehernega grička, pač pa ima bujno zeleno drevje, bogate vodne izvirke in na sredi prostorno plitvino. Vse otok je tako lepo zelen, da ga je užitek gledati. Prebivalci so silno prijazni in silno hrepene po naših rečeh. Vse, kar so imeli, so dajali v zameno za vsako malenkost, jemali so celo škrlatno barvano skodelico in razbite steklene pialice, da videl sem celo, da so skodali po 16 klobčičev bombažev preje za tri portugalske drobne novce (ceute, kar velja eno kastilsko blanco). Teh 16 klobčičev je dalo okrog 13 kg bombaževga prediva. Prepovedal sem trgovanje s tem izdelkom in nisem nikomur dovolil, da bi ga vzel, ker sem nakupovanje tega prediva prihranil zase, in sicer v korist Vaših Velikanstev. Na tem otoku uspeva bombaž, nahaja pa še tudi zlato; saj ga domačini nosijo v nosu, toda nisem trafil časa z zbiranjem, ker bi rad dosegel svoj cilj, namreč priti do otoka Cipang (Japonska).